

איגלא אנשים נשים וטף התאספו למרכז הכפר כדי להפדר משיירת העולים לארץ-ישראל.

שנים מצעירי איגלא היו פעילים במרכזי תנועתם בפראג. מר שלמה (בן מרדכי) מארקוביטש עבד במרכז "החלוץ" במחלקת העליה. בשנים 1938—1939 עלה בידי מחלקה זו לשלוח שלושה משלוחים של יהודים לארץ-ישראל בעליה ב'; בתפקיד דומה במרכז הצה"ר בפראג פעל בן-איגלא אחר הד"ר אשר ינאי (יאנקוביטש), שבגיל 18 עזב את הישיבה, למד לימודי תיכון ואחר כך גמר את חוק לימודי באוניברסיטה והוסמך לעורך-דין. מארקוביטש עלה ארצה באוקטובר 1939 והצטרף לקבוץ גבעת השלושה, בו היה. חבר 27 שנים; ד"ר ינאי עוסק במקצועו כעורך דין.

דור שני לעולי איגלה נטל חלק פעיל מאד בהגנת הארץ ומהם אף נפלו למענה: זאב מרקוביטש בנו של אברהם ה"בולשביק" היה חייל בפלמ"ח. נפל בקרב על פריצת הדרך לירושלים בחזית לטרון; הארכיטקט יצחק מור (מארקוביטש) התגייס במלחמת העולם השנייה לצבא הבריטי לחיל ההנדסה והשתחרר בדרגת לויטננט. במלחמת השחרור היה מפקד חיל ההנדסה במרחב ירושלים. היה בין מתכנני "כביש בורמה" שיצר רציפות בין השפלה לבין ירושלים; אריה ליובוביטש בנו של אייזיק הנגר נפל במלחמת הקוממיות; עמוס מילר בנו היחיד של יעקב מילר נפל במלחמת יום הכפורים.

רוב יהודי איגלא היו יהודים פשוטים ותמימים, ישרי דרך והולכים בדרך הישר. היו בכפר גם כמה תלמידי חכמים, כגון: ר' בעריש לנדאו, בעל מוח חריף; ר' נתמן חיים הלפרין, אדם נעים הליכות ואיש ישר במגעיו עם הוולות; ר' חיים מאיר מארקוביטש, חביב ומקובל על הבריות; ר' ישראל ב"ר שמחה לנדאו, תלמיד חכם צנוע ונחבא אל הכלים; שני המלמדים ר' דוד וולובוביטש ור' שמואל לנדאו ועוד.

השואה

תקופת השלטון קצרת-הימים של האוקראינים שבין המשטר הצ'כי ובין הכיבוש ההונגרי לא היתה כרוכה באירור עים מיוחדים. בתחילת הכיבוש ההונגרי שהחל בחודש מארס 1939 כבר הורגשה הרעה ניכרת במצבם של יהודי איגלא, בעיקר בתחום הכלכלי, שבלאו-הכי היה מעורער ותלוי על בלימה גם קודם לכן. רובם של יהודי הכפר הגיעו ממש עד ככר לחם. נשללו רשיונות העבודה והמסחר; בעלי המלאכה לא קיבלו הקצבה של חומרי גלם והתנוונים לא סופק להם סחורות. הם נזקקו לשוק השחור, שסכנה רבה היתה טמונה בו. טראגי במיוחד ליהודי איגלא היתה גזירת האזרחות של שנת 1941. בשנה זו הוגלו תוך שבועות אחדים כ-450 יהודים, דהיינו כ-75% של יהודי המקום.

בחודש יולי 1941 הכריזה הוואנדרמריה שכל יהודי שאין ברשותו תעודת אזרחות הונגרית יגורש לגליציה. להכרזה גלו דברי-תרמית והטעיה. השלטונות הסבירו, שכיון שבשטחי הכיבוש בפולין נשארו מקומות רבים בלתי מאוכלסים הם רוצים לישב בהם יהודים חסרי אזרחות הונגרית. הם הוסיפו גם דברי פיתוי, שבפולין הכבושה יש מחסור בידים עובדות

בשני התפללו חסידי דולינא, שאף להם היה ייצוג נכבד בכפר; השלישי התפללו החסידים האחרים (וויז'ניץ, סיגט ועוד).

בין שתי מלחמות העולם היה בדרך כלל ראש הקהילה גביר הכפר ר' יצחק זאב מארקאוויטש, בעל יערות ושדות נרחבים; בבעלותו היתה גם חנות לגלנטריה וטקסטיל; בעל מטעים של תפוחים, שזיפים. בעלי קרקעות היתה גם משפחת לאנדוי המסועפת. עיקר פרנסת יהודי הכפר היתה על תעשיית העץ, מנסרות וכריתת יערות. בתעשייה זו היו מתקנים אדנים למסילת-הברזל בקו בישטינע-איגלא, שהחלו בהנחתה ולא נשלמה (נשלמה לאחר המלחמה על-ידי השלטון הסובייטי).

רובם הגדול של יהודי איגלא היו עניים. בכפר היו מספר חנויות זעירות ובתי מרוח, שני נפחים, שני סנדלרים, שני נגרים ועוד. חלק מיהודי איגלא היו שכירי יום בתעשיית העץ ועסקו בגידול תוצרת חקלאית.

במועצה הכפרים היו בדרך כלל שני יהודים. בשנים האחרונות היו חברים בה משה כ"ץ ואברהם מארקוביטש.

חלק ניכר מן הנוער למד בישיבות השונות של קארפא-טורוס וסלובקיה. חלק אחר נכנס לעול הפרנסה. כאלה כן אלה החלו להתקרב לרעיון הלאומי. ההתארגנות הראשונה החלה בחול המועד פסח תר"פ (1920), כאשר נוסד באיגלא סניף לצעירי המזרחי. אך עד מהרה הוא התפורר, כיון שמיסדיו ומקימיו חזרו לישיבות השונות. בסוף שנות העשרים התפתחה פעילות רבה בין הנוער בכפר. בשנות השלושים היו באיגלא שתי קבוצות ציוניות מאורגנות היטב, סניף בית"ר שמנה כ-50—60 בני נוער וצעירי מזרחי עם כ-30 חברים. בין החלוצים הראשונים של תנועת "תורה ועבודה". היו דוד מארקוביטש ויעקב מילר. הם הצטרפו לאחת ההכשרות החקלאיות בצ'כוסלובקיה. שניהם עלו ארצה בסתיו 1933 והיו בין מקימי גרעין "יבנה" שבכפר סבא. אחר כך נענו לפניית המוסדות והתגייסו למשטרה של המאנדאט הבריטי. לאחר קום המדינה המשיכו לשרת במשטרת ישראל עד לפרישתם לגמלאות.

בקיץ 1933 ביקרו בקארפאטורוס ברל כצלסון וברכה חבס. הם שלחו דו"ח נלהב לועד הפועל של ההסתדרות על יהודי מאראמארוש שהם חומר אנושי מעולה מאד להתישבות בארץ-ישראל. בעקבות דו"ח זה נוסדה באיגלא (ובכמה מקומות אחרים בקארפאטורוס) הסתדרות "העובד". בקיץ 1934 החליטו שלושה מיהודי איגלא לעלות לארץ ישראל ברגל וללא סרטיפיקאט: אברהם מארקוביטש, שכונה "בולשביק" על היותו שבוי ברוסיה בימי מלחמת העולם הראשונה; משה דוד הרשקוביטש שכונה "ביאליק" על שם קריאתו השקדנית בספרות ובעתונות עברית והשלישי היה אייזיק הנגר. ואמנם הגיעו כל השלושה עד העיר בירות שבלבנון. משם הבריחו את הגבול והגיעו לכפר סבא, שבה כבר ישבו שנים מעולי איגלא. השלושה התפרנסו בכבוד מעבודתם והם פנו אל המוסדות לאפשר להם להביא את משפחותיהם מאיגלא. ואמנם בשנת 1936 חזרו השלושה לאיגלא, העלו את בני משפחותיהם (28 נפשות) על עגלות והעבירו לתחנת הרכבת של בישטינא ועלו ארצה. כל יהודי